

«Bassen har antagelig vært en fem- eller seksstrengsbass, men den er bygd om til en firestrengsbass»

«Grantreet som i 1580 ble lagt som lokk på kontrabassen av Gaspar de Saló, er fra reformasjonsåret 1536»

VERDENS ELDESTA BASS

Bassen går under navnet *Gasparo da Saló* – Stooler

Laget av Gaspar da Saló i Brescia i 1580

Gaspar Bertolotti, kjent som «da Saló» regnes som kontrabassens far.

Bassen Styffe spiller på er eid av Dextra (et datterselskap av Sparebankstiftelsen DNB NOR), og instrumentet er det eldste i samlingen.

Dendrokronologisk analyse har nylig vist at granen i lokket er fra 1536. Den regnes som en av verdens eldste kontrabasser og en av de fineste av Gaspars basser som er bevart.

Fiolinforhandler David Laurie i Glasgow hevdet i 1868 å ha funnet den i et kloster i Padova, der den opprinnelig hørte hjemme.

Den er blitt spilt på av den store bass-

virtuosen og komponisten, Giovanni Bottesini, som uttalte at det var det beste instrumentet han noen gang hadde hatt i sine hender.

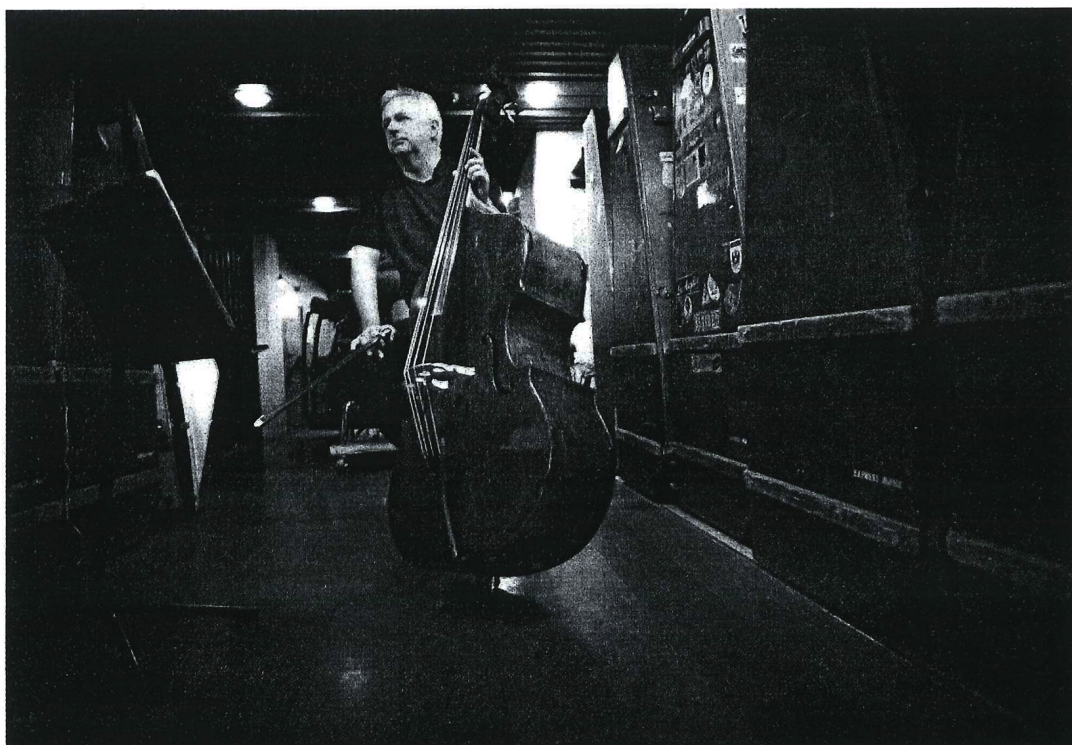
Laurie solgte den i 1876 til en Glasgow-musiker ved navn James Scott Marshall.

Etter 2. verdenskrig havnet den hos Jack Fallon, den berømte canadiske jazzbassisten, som for det meste arbeidet i London. Bassen er fortsatt knyttet til hans navn. Fra Fallon gikk den videre til Anthony Woodrow, og derfra, via Peter Biddulph, til Dextra Musica.

Før Styffe overtok den den for fire-fem år siden, ble den vesentlig brukt til barokkmusikk og var strenget med tarmstrenger i 30-40 år. Nå er den strenget med moderne strenger.

Styffes avtale med Dextra gjelder for ti år. Etter det kan han søke om nye ti år med verdens eldste bass.

«Eieren Dextra var bekymret for at det skulle være for tørt i Norge på vinterstid. Derfor må jeg ha en spesiell luftfukter hjemme som går kontinuerlig i vinterhalvåret»

Dan Styffe regnes som en av verdens ledende solobassist, og kontrabassen er den aller ypperste.

Foto: Anton Ligaarden

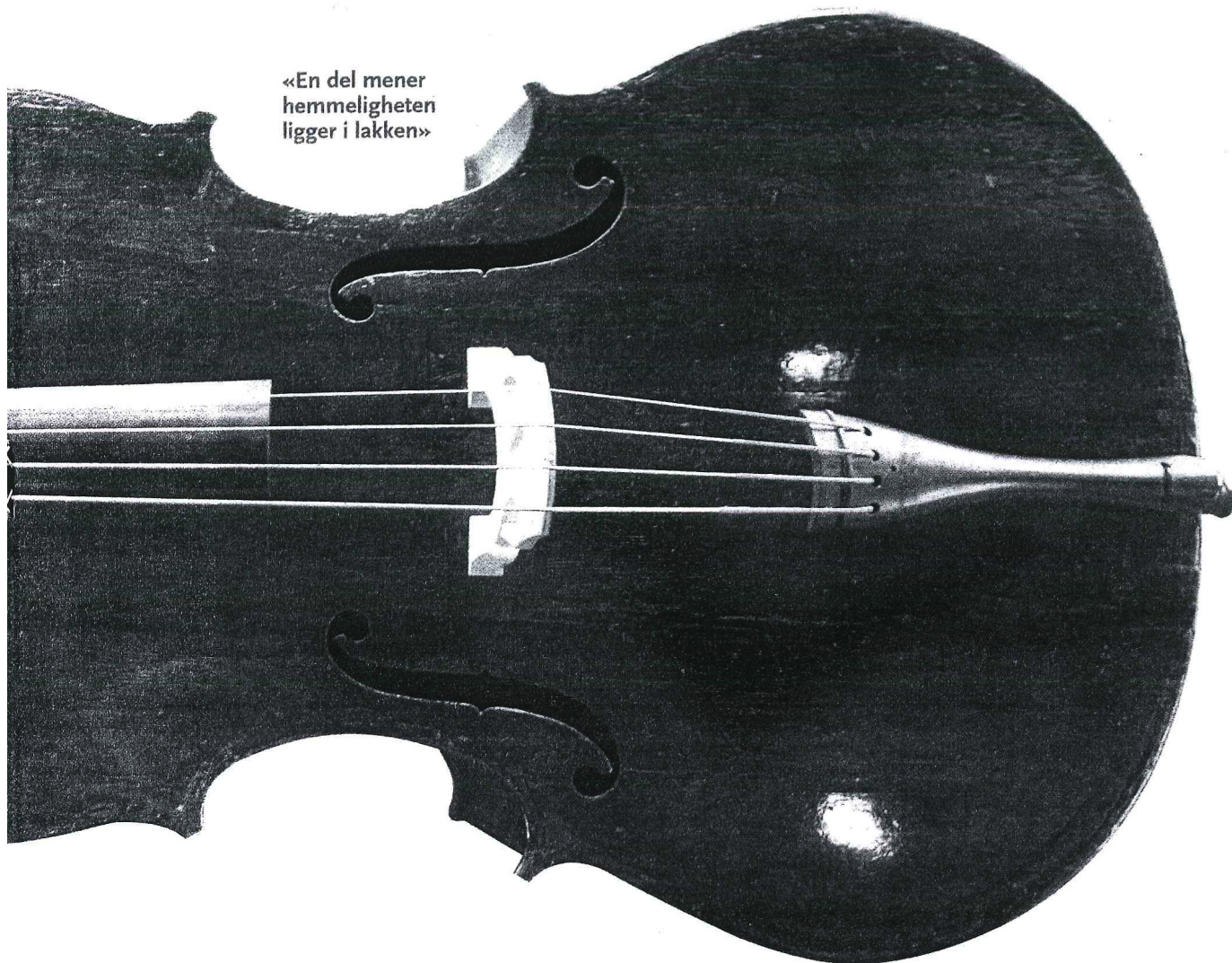
Alle

Arne Guttormsen

arne.guttormsen@vl.no 22 310 35

Danseband-musikeren ville studere el-bass. Nå spiller han på verdens eldste kontrabass med hemmelig pris.

Dan Styffe drar glidelåsen opp for sitt 432 år gamle instrument – en av verdens eldste og beste kontrabasser – og legger et partitur foran seg. Han spiller et stykke kalt «Basic instinct» av Rolf Martinsson. Det er en kort soloversjon av en konsert som er skrevet spesielt for bass.

«En del mener
hemmeligheten
ligger i lakken»

bassers mor

sen og bassisten.

Den svenske komponisten kom gjentatte ganger til Konserthuset for å lytte til bassen. I fjor vår hadde konserten urpremiere i Oslo. Nå foreligger den på CD.

Korridormusikk. I det sprengfylte Konserthuset øves det overalt. Vi møter Dan Styffe i korridoren der alle basskassene venter på neste oppdrag.

– Musikken er skrevet vel så mye til bassen som til meg, sier Styffe, og vi aner hans vårmalandske beskjedenhet når han forsøker å stikke seg bak det legendariske instrumentet.

Grantreet som i 1580 ble lagt som lokk på kontrabassen av Gaspar de Saló, er fra reformasjonsåret 1536.

– Bassen har en egenklang som er helt fantastisk. Det var den Martinsson var ute etter da

han skrev musikken.

– *Hvordan vil du beskrive klangen?*

– Jo større konsertsalen blir, jo bedre låter instrumentet og desto bedre bærer det ut i salen. Veldig få moderne bassen makter det. Dessuten har den et utrolig register av overtoner i seg, noe som gjør at den har en eksepsjonell klangrikdom.

Hemmeligheten. – *Hvordan har Gaspar fått til dette?*

– Det er hemmeligheten. Alle forsøker å kopiere dette, men ingen har funnet ut av det. En del mener hemmeligheten ligger i lakken.

Forsatt kan du nærmest speile deg i en lakk som ble strøket på mer enn hundre år før Johan Sebastian Bach ble født. Noen riper er det blitt, blant annet en «grafitti» som viser årstallet 1582, uten at det har redusert

DAN STYFFE

Født i Sverige i 1957, men har bodd og arbeidet i Oslo nesten hele sitt liv.

Styffe er alternerende solobassist ved Oslo-Filharmonien og regnes som en av verdens ledende solobassist.

Han var tidligere solobassist i Den Norske Operas Orkester 1982-88 og i mange år solobassist i Det Norske Kammerorkester.

Aktuell med CD-en *Secret Memories* der han blant annet spiller komponisten Rolf Martinssons Bass konsert nr. 1 – skrevet spesielt for Styffe og hans bass.

klangen nevneverdig.

– Jeg vet ikke, men alle riktig gode strykeinstrumenter blir bedre jo eldre de blir, men veldig få når denne klassen. Om det blir spilt på og tatt vare på blir

det bare bedre. Eieren Dextra var bekymret for at det skulle være for tørt i Norge på vintersid. Derfor må jeg ha en spesiell luftfukter hjemme som går kontinuerlig i vinterhalvåret. Det er skjøre saker. Når vi reiser, må vi ha støtsikre, men lette kasser laget i kevlar.

Stol og gripebrett er endret. Bassen har antagelig vært en fem- eller seksstrengsbass, men den er bygd om til en firestrengsbass.

– Ellers er hele bassen original, og utrolig godt tatt vare på.

Uhørt. Styffe aner ikke hva bassen er forsikret for.

– Med Dextra snakker jeg ikke om penger. Jeg bare spiller på den og tar vare på den. Det er ikke noe poeng å vite det, da vil jeg bare bli enda mer nervøs. For meg er bassens verdi knyttet til klangen og til bassens utrolig

«Jo større konsertsalen blir, jo bedre låter instrumentet og desto bedre bærer det ut i salen. Veldig få moderne bassen makter det»

Dan Styffe

kulturhistorie. Den kan brukes till alt, orkester solo og kammermusikk. Det er helt uvanlig. Anders Bjørnsen i Dextra Musica vil heller ikke ut med noe beløp.

– Av sikkerhetsmessige grunner og av hensyn til musikerne gir vi ikke slike opplysninger om noen av våre instrumenter. Og spør du de inter- ➔

– Jeg ble bassist ved en feiltakelse, sier Dan Styffe. Danseband- og rockemusikeren ville helst studere elbass, men skolen hadde bare lærer i kontrabass.

Foto: Anton Ligaarden

nasjonale auksjonsfirmaene, får du nok også bare høre at det er snakk om et millionbeløp, sier Bjørnsen.

Sist uke deltok han på Bass2012 i København. Der ville antakelig 1.000 andre bassister fra hele verden benytte anledningen til å ta bassen i sine hender.

– Dextra har sagt at jeg får bruke den som jeg vil bare jeg bruker hodet. Veldig mange vil ta noen toner på den.

Læreren avgjorde. – Hva gjorde deg til bassist?

– Det skjedde ved en feiltakelse.

Han fikk ikke helt følge sitt eget hode da han begynte på musikklinjen i Karlstad. Danseband- og rockemusikeren ville helst studere elbass. Siden skolen bare hadde lærer i kontrabass, ble det slik.

– Læreren, Göran Nyberg, var så fantastisk at etter et år var jeg solgt. Det er hans skyld at jeg er kontrabassist.

– Så det gikk fra Sven Inguars musikk til filharmonien?

– Ja, og jeg var innom litt av hvert av Frank Zappa og jazz på veien også. Jeg startet med fiolin og elbass, men begynte med kontrabass først som 16-åring. I dag er det mer vanlig at man begynner på sitt instrument i syv-åtte-årsalderen.

Verdenselite. At det så ble studier ved Musikkhøgskolen i Oslo må professor Knut Guettler ta noe av æren for. Jeg visste han var en god lærer, men det var også kjærlighet inne i bildet. Etter Oslo studerte han med Gary Karr i USA i tre år. Nå deler Styffe arbeidet mellom stillingen som solobassist i Oslo-filharmonien, undervisning på Musikkhøgskolen og sin stadig

voksende solokarriere som deltaker på internasjonale festivaler som solist og kammermusiker.

Han er regnet blant verdens fremste solister på sitt instrument og gir «master classes» verden rundt: i Polen, Frankrike, Skottland, USA, Polen, England, Tyskland og nå i Danmark. Bare i år har han utgitt to CD-er. Han har selv bestilt flere verk, men opplever også som med Rolf Martinsson at komponister skriver musikk til ham.

Privatere sider. – Jeg har jobbet mye med komponister. Noen skriver musikken ferdig uten at du har noen innflytelse. Andre vil teste sine ideer med meg og se hva som fungerer. Den prosessen er jeg mest interessert i. Da blir resultatet best for både komponisten og for meg. Å ha egne verk som er skrevet for deg blir mer personlig. At noen spør om å få lov til å skrive for meg, er fantastisk.

«Åpen og bevegelig og med lyse farger» heter det om komposisjonen på platen som bærer hans navn. Den er skrevet av en basskollega.

– Er det slik du opplever deg selv?

– Kanskje, men det finnes nok en del mørkere og privatere sider også.

Kombo. – Hva liker du best å holde på med?

– Man blir kanskje mer egoistisk med årene. Jeg synes det er fantastisk å reise rundt på festivaler og ha et par dager sammen med nye musikere for å få musikken til å klinge. Men å spille Mahler, Bruckner og Brahms-symfoniene her i Filharmonien ville jeg savne sterkt. Dessuten finner jeg det viktig å gi videre det man har lært i undervisningen. Det er viktig også for egen utvikling å være pedagog.

Derfor vil jeg forsøke å beholde kombinasjonen noen år til. Samtidig må jeg prøve å være hjemme med familien så mye jeg kan. Det blir det altfor lite tid til.

Kona er freelance-fløyttist og musikkpedagog Anne Hveding. Barna Maja (13) og Mikkel (13) lytter mest til r'n'b, hip-hop og rap selv om de er forsøkt penset på klassisk musikk.

– På CD-en vi ga ut i juni er det et stykke som er en blanding av jazz, rock og annen musikk. Jeg gjør gjerne slik musikk også. Det er spennende å leve litt i ulike verdener, sier han.

– Du beskrives som en dynamo. Det skjer mye rundt deg og bassen.

– Jeg spiller med mange andre. Liker å spille kammermusikk. Det blir mange bestillingsverk. Det er kanskje det man tenker på.

– Du nevnte Mahler, Bruckner og Brahms. Hva annet?

– Så lenge musikken trefte meg, kan det være Mozart, Brahms eller Stravinsky eller helt moderne ting, men å spille de romantiske filharmoniene her er ganske spesielt. For bass er det ikke mye romantisk musikk, men moderne komponister er svært interessert i bassen. De skriver gjerne.

Sier Styffe. Det svenske gamle militærnavnet uttales rett fram. Antagelig stammer det fra bergverksarbeidere som kom fra Belgia til Sverige for å sprengte seg helt ned til den lødige malmen på 1500-tallet – samtidig som Gaspar laget den første kontrabassen.

SE VIDEO

» [vl.no/video](#)

Hør Dan Styffe spille på kontrabassen.

Spiller på de lengste strengene

■ Anmeldt av Lars Flydal

lars.flydal@vl.no

22 310 414

Kontrabassen er noe vi tar for gitt som et orkesterinstrument langt baki der – og nedi der. Når instrumentet som vanligvis utgjør grunnmuren i musikken kommer ut av – og toppen orkesteret som soloinstrument snus ting på hodet. Når så skjer er sjansen stor for at man gjør nye oppdagelser, og i hendene på Dan Styffe inn tar kontrabassen solistrollen, og oppmerksomheten, – med all mulig selvfølgelighet. Fordi han har solistiske kvaliteter på det minst påkledte soloinstrumentet i orkesteret. Og fordi han har musikalsk forteller-evne og leverer et sterkt personlig uttrykk.

Rett på. Hør for eksempel på *Mantram* av Giacinto Scelsi for solo bass. Dette er musikk som møter deg rett på, så rart og uhindret av utøveren at det kjennes på kroppen. Fordi Dan Styffe aldri brauter seg frem på bekostning av instrumentet, han bare formidler de dype tonene på en måte som berører. En kontrabass er stor og sterk, men det er nettopp følsomheten og forvaltningen av det mest vare i musikken som gir kvaliteter til soloverkene på denne innspillingen.

Eget verk. Men det beste kommer til slutt, Rolf Martinssons kontrabasskonsert, skrevet spesielt for Dan Styffe og urremført med Oslo-filharmoni-

CD KLASSISK

Dan Styffe, kontrabass
Secret memories
Oslofilharmonien, dirigent
Jukka-Pekka Saraste
Peter Herresthal, fiolin
Simax Classics PSC 1324/
Grappa

en i fjor vår. Verket er variert, med lange solopartier, samspill med mindre instrumentgrupper og fullt orkester. Den dynamiske balansen mellom bass og orkester er hårfin og sårbar, vektskålen vipper mellom soloinstrumentet og orkesteret og har en indre fremdrift som balanser seg opp mot en helhet, selv om bruddstykkene og kontrastene blir heftige underveis. Det begynner omtrent så mørkt som en kontrabass kan gjøre det, men veien er ikke lang til det lyse og melodiske. Melodiene tillegges ofte orkesteret, bassen har en ekspressiv og nesten kommenterende rolle opp mot de stemningsmettede orkesterklangene. Dan Styffe spiller på et instrument som er over fire hundre år gammelt, og har mye musikk i seg. Men et instrument blir likevel ikke bedre enn de siste tonene som kommer ut, og Dan Styffe formidler på en måte som er instrumentet verdig.